ÇÖZÜM VİDEO

T.C. MİLLÎ EĞİTİM BAKANLIĞI | ORTAÖĞRETİM | ÖĞRENCİ ÇALIŞMA KİTABI

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ

COĞRAFYA

9. SINIF
I. DÖNEM ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

ÖLÇME, DEĞERLENDİRME VE SINAV HİZMETLERİ
GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

TÜRKİYE YÜZYILI MAARİF MODELİ

COĞRAFYA

9. SINIF
I. DÖNEM ÖĞRENME ETKİNLİKLERİ

Her hakkı saklıdır ve Millî Eğitim Bakanlığına aittir. Kitabın metin, soru ve şekilleri kısmen de olsa hiçbir surette alınıp yayımlanamaz.

İSTİKLÂL MARŞI

Korkma, sönmez bu şafaklarda yüzen al sancak;
Sönmeden yurdumun üstünde tüten en son ocak.
O benim milletimin yıldızıdır, parlayacak;
O benimdir, o benim milletimindir ancak.

Çatma, kurban olayım, çehreni ey nazlı hilâl!
Kahraman ırkıma bir gül! Ne bu şiddet, bu celâl?
Sana olmaz dökülen kanlarımız sonra helâl.
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl.

Ben ezelden beridir hür yaşadım, hür yaşarım.
Hangi çılgın bana zincir vuracakmış? Şaşarım!
Kükremiş sel gibiyim, bendimi çiğner, aşarım.
Yırtarım dağları, enginlere sığmam, taşarım.

Garbın âfâkını sarmışsa çelik zırhlı duvar,
Benim iman dolu göğsüm gibi serhaddim var.
Ulusun, korkma! Nasıl böyle bir imanı boğar,
Medeniyyet dediğin tek dişi kalmış canavar?

Arkadaş, yurduma alçakları uğratma sakın;
Siper et gövdeni, dursun bu hayâsızca akın.
Doğacaktır sana va'dettiği günler Hakk'ın;
Kim bilir, belki yarın, belki yarından da yakın.

Bastığın yerleri toprak diyerek geçme, tanı:
Düşün altındaki binlerce kefensiz yatanı.
Sen şehit oğlusun, incitme, yazıktır, atanı:
Verme, dünyaları alsan da bu cennet vatanı.

Kim bu cennet vatanın uğruna olmaz ki feda?
Şüheda fışkıracak toprağı sıksan, şüheda!
Cânı, cânânı, bütün varımı alsın da Huda,
Etmesin tek vatanımdan beni dünyada cüda.

Ruhumun senden İlâhî, şudur ancak emeli:
Değmesin mabedimin göğsüne nâmahrem eli.
Bu ezanlar -ki şehadetleri dinin temeli-
Ebedî yurdumun üstünde benim inlemeli.

O zaman vecd ile bin secde eder -varsa- taşım,
Her cerîhamdan İlâhî, boşanıp kanlı yaşım,
Fışkırır ruh-ı mücerret gibi yerden na'şım;
O zaman yükselerek arşa değer belki başım.

Dalgalan sen de şafaklar gibi ey şanlı hilâl!
Olsun artık dökülen kanlarımın hepsi helâl.
Ebediyyen sana yok, ırkıma yok izmihlâl;
Hakkıdır hür yaşamış bayrağımın hürriyyet;
Hakkıdır Hakk'a tapan milletimin istiklâl!

Mehmet Âkif Ersoy

GENÇLİĞE HİTABE

Ey Türk gençliği! Birinci vazifen, Türk istiklâlini, Türk Cumhuriyetini, ilelebet muhafaza ve müdafaa etmektir.

Mevcudiyetinin ve istikbalinin yegâne temeli budur. Bu temel, senin en kıymetli hazinendir. İstikbalde dahi, seni bu hazineden mahrum etmek isteyecek dâhilî ve hâricî bedhahların olacaktır. Bir gün, istiklâl ve cumhuriyeti müdafaa mecburiyetine düşersen, vazifeye atılmak için, içinde bulunacağın vaziyetin imkân ve şeraitini düşünmeyeceksin! Bu imkân ve şerait, çok namüsait bir mahiyette tezahür edebilir. İstiklâl ve cumhuriyetine kastedecek düşmanlar, bütün dünyada emsali görülmemiş bir galibiyetin mümessili olabilirler. Cebren ve hile ile aziz vatanın bütün kaleleri zapt edilmiş, bütün tersanelerine girilmiş, bütün orduları dağıtılmış ve memleketin her köşesi bilfiil işgal edilmiş olabilir. Bütün bu şeraitten daha elîm ve daha vahim olmak üzere, memleketin dâhilinde iktidara sahip olanlar gaflet ve dalâlet ve hattâ hıyanet içinde bulunabilirler. Hattâ bu iktidar sahipleri şahsî menfaatlerini, müstevlîlerin siyasî emelleriyle tevhit edebilirler. Millet, fakr u zaruret içinde harap ve bîtap düşmüş olabilir.

Ey Türk istikbalinin evlâdı! İşte, bu ahval ve şerait içinde dahi vazifen, Türk istiklâl ve cumhuriyetini kurtarmaktır. Muhtaç olduğun kudret, damarlarındaki asil kanda mevcuttur.

Mustafa Kemal Atatürk

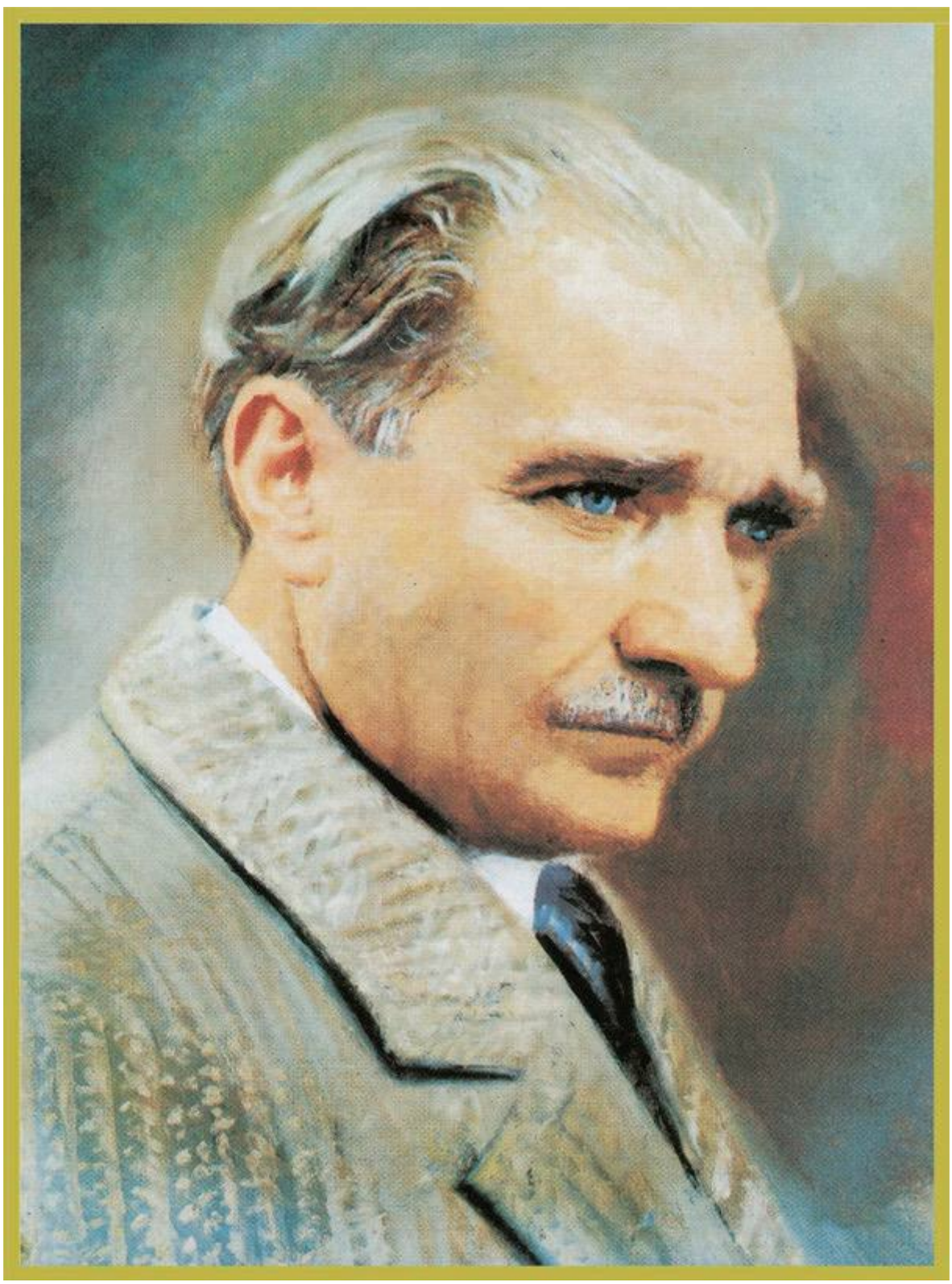

MUSTAFA KEMAL ATATÜRK

İÇİNDEKİLER

COĞ.9.1.1. Coğrafya biliminin konusu ve bölümlerini çözümleyebilme 9

COĞ.9.1.2. Örnek olay, olgu veya konu üzerinden mekânsal düşünme ile coğrafya öğrenmenin önemini çözümleyebilme 14

COĞ.9.1.3. Coğrafya biliminin gelişimi hakkında bilgi toplayabilme 18

COĞ.9.2.1. Harita uygulamaları yapabilme 22

COĞ.9.2.2. Türkiye'nin konum özelliklerini algılayabilme 26

COĞ.9.2.3. Mekânsal bilgi teknolojilerini oluşturan bileşenleri çözümleyebilme 31

COĞ.9.3.1. Hava olaylarının günlük hayata etkisini gözleme dayalı tahmin edebilme 34

COĞ.9.3.2. İklim sisteminin bileşen ve değişkenlerini çözümleyebilme 38

COĞ.9.3.3. Türkiye ve dünyadaki farklı iklim türlerine sahip yerlerin iklim verilerini kullanarak tablo, grafik, şekil ve/veya diyagram hazırlayabilme 43

COĞ.9.1.1. Coğrafya biliminin konusu ve bölümlerini çözümleyebilme

a) Coğrafya biliminin konusu ve bölümlerini oluşturan bileşenleri belirler.
b) Coğrafya biliminin konusu ve bölümlerini oluşturan bileşenler arasındaki ilişkileri belirler

COĞ.9.1.1

COĞRAFYA BİLİMİ

Coğrafya, fiziki ve beşerî coğrafya olmak üzere iki bölüme ayrılır. Fiziki coğrafya, yeryüzündeki doğal olay ve süreçleri inceler. Beşerî coğrafya; insan faaliyetlerinin mekândaki dağılımını, insanların mekânı nasıl kullandığını ve algıladığını, beşerî ortamları nasıl kurduklarını ve sürdürdüklerini inceler.

Aşağıda fiziki ve beşerî coğrafyanın alt dallarının yer aldığı kartlar karışık olarak verilmiştir.

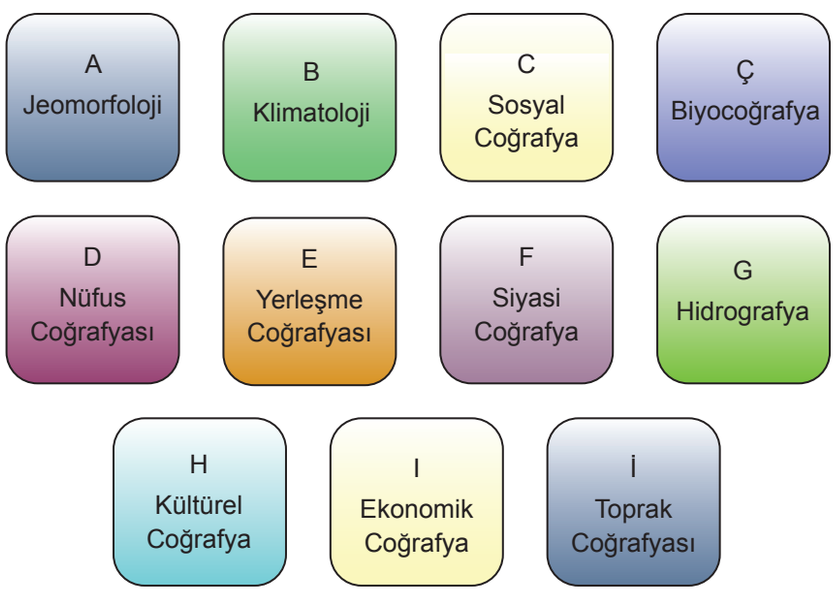

1. **Coğrafyanın alt dalları ile ilgili yukarda verilen kartları** “Fiziki Coğrafya” **ve** “Beşerî Coğrafya” **olarak aşağıdaki tabloya yazınız.**

Fiziki Coğrafya	Beşerî Coğrafya

2. Aşağıdaki ifadelerin karşısına ifadenin ilgili olduğu kartın harfini yazınız. (Her ifade için yalnızca bir harf yazabilirsiniz.)

a)	Mekânsal çeşitlilik ve gündelik hayatın sosyal yönlerini oluşturan mekânsal süreçlerle ilgilenir.	
b)	Sanayi, ticaret, tarım, hayvancılık, turizm, ormancılık, madencilik gibi faaliyetleri ve bu faaliyetlerin coğrafi olaylarla etkileşimini inceler.	
c)	Yer şekilleri ve bunların oluşum süreçleri ile dağılışını inceler.	
ç)	Hidrosferi oluşturan denizler, göller, akarsular gibi su ortamlarını ve bu ortamlardaki olayları inceler.	
d)	Biyosferdeki bitki ve hayvan topluluklarının genel özelliklerini, etkileşimlerini ve yeryüzündeki dağılışlarını inceler.	
e)	Toplumların dil, din, giyim, yemek, müzik, mimari gibi özelliklerini coğrafyayla ilişkilendirerek inceler.	
f)	Atmosfer, hava olayları, iklim sistemleri, iklim tipleri ve bunların dağılışını inceler.	
g)	Nüfusun özellikleri, dağılışı, değişimi, hareketleri ve nüfus politikaları ile bunların coğrafi ortam ve olaylarla etkileşimini inceler.	

3. Görseldeki doğal unsurları tespit ediniz. Bu unsurların beşerî faaliyetler üzerindeki etkilerini açıklayınız.

4. **Kurak bir bölgede yaşayan insanların ekonomik faaliyetleri ile nemli ve yağışlı bir bölgede yaşayan insanların ekonomik faaliyetlerini (tarım, hayvancılık, ormancılık vb.) iklim koşullarıyla karşılaştırıp açıklayınız.**

5. **Fiziki coğrafya ile ilgili aşağıdaki diyagramı doldurunuz.**

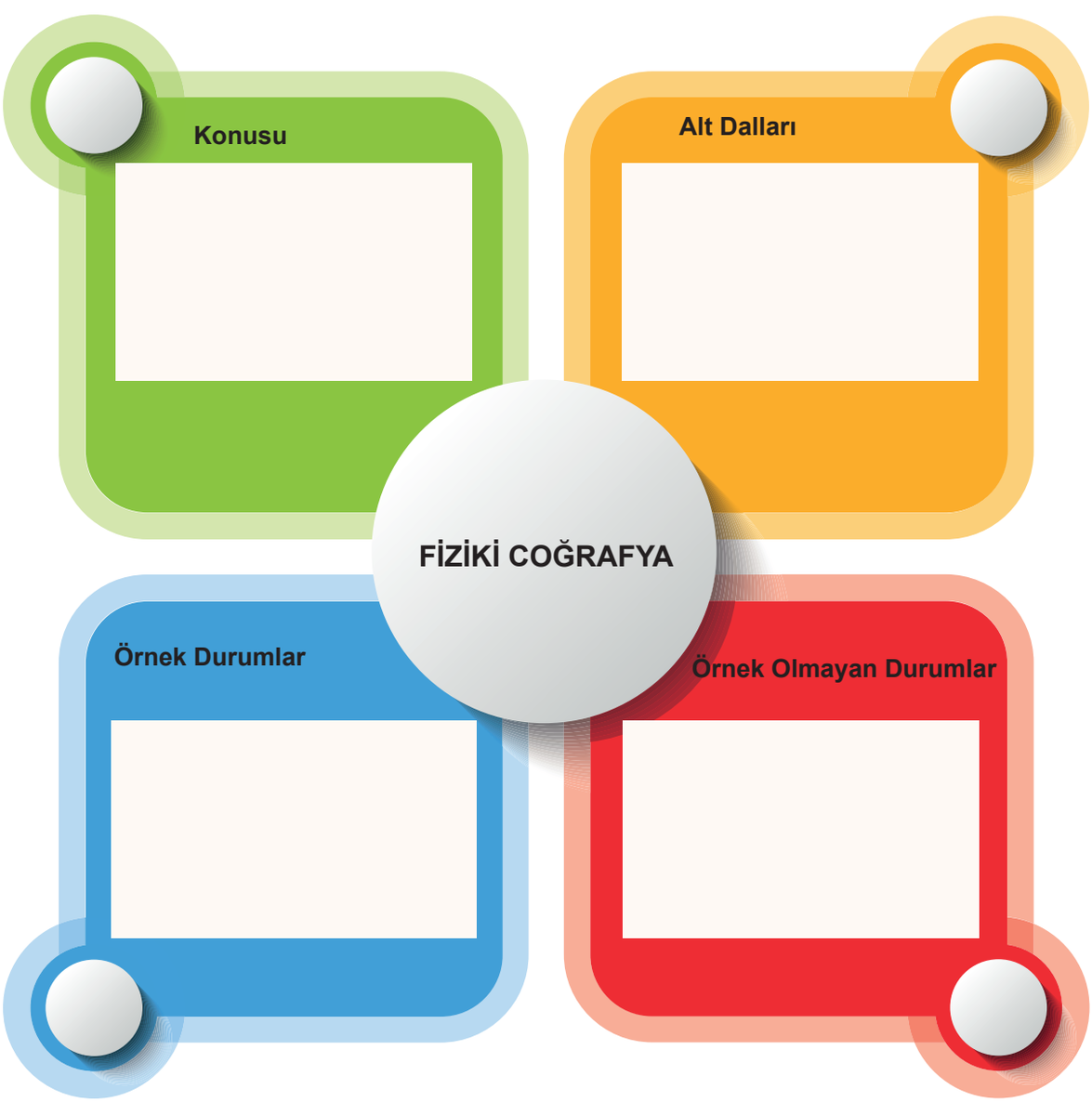

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.9.1.2. Örnek olay, olgu veya konu üzerinden mekânsal düşünme ile coğrafya öğrenmenin önemini çözümleyebilme

a) Mekânda gerçekleşen coğrafi olay, olgu veya konuyu belirler.
b) Mekânda gerçekleşen coğrafi olay, olgu veya konu ile coğrafya öğrenmenin önemi arasındaki ilişkiyi belirler.

COĞ.9.1.2

BİR GÖL NASIL KURUR?

Aral Gölü kapalı havza özelliği gösteren bir göldür. Özbekistan ve Kazakistan arasında yer alan Aral Gölü Ceyhun, Seyhun ve Zerevşan nehirlerinin havzalarının birleşmesiyle oluşur.

Sovyetler Birliği döneminde pamuk tarımı için yoğun ve geniş çaplı sulama faaliyetlerine girişilmiş ve Aral Gölü'nü besleyen nehirlerin suyu ciddi oranda kullanılmıştır. Bu kullanmaya bağlı olarak göl şiddetli bir kuruma ve küçülme sürecine girmiştir. Zamanla kuruyan göl yerini; kumlu, tozlu bir göl tabanına bırakmıştır. Rüzgârlar bu tozları çevreye taşıyarak tuzlu kumlara sahip yeni bir çölün ortaya çıkmasına yol açmıştır. Bu durum; kalan göl sularının aşırı tuzlanmasına, göl ve yakın çevresinde yaşayan canlıların yok olmasına, tarım alanlarının tuzlu kumlarla kaplanarak verimsizleşmesine, bölge insanlarında solunum hastalıklarının görülmesine ve gölde gemi ulaşımı ile balıkçılık faaliyetlerinin sona ermesine yol açmıştır. Böylece bölgenin ekonomisi çökmüş, yerleşim yerleri terk edilmiş ve bölge yaşanmaz hâle gelmiştir.

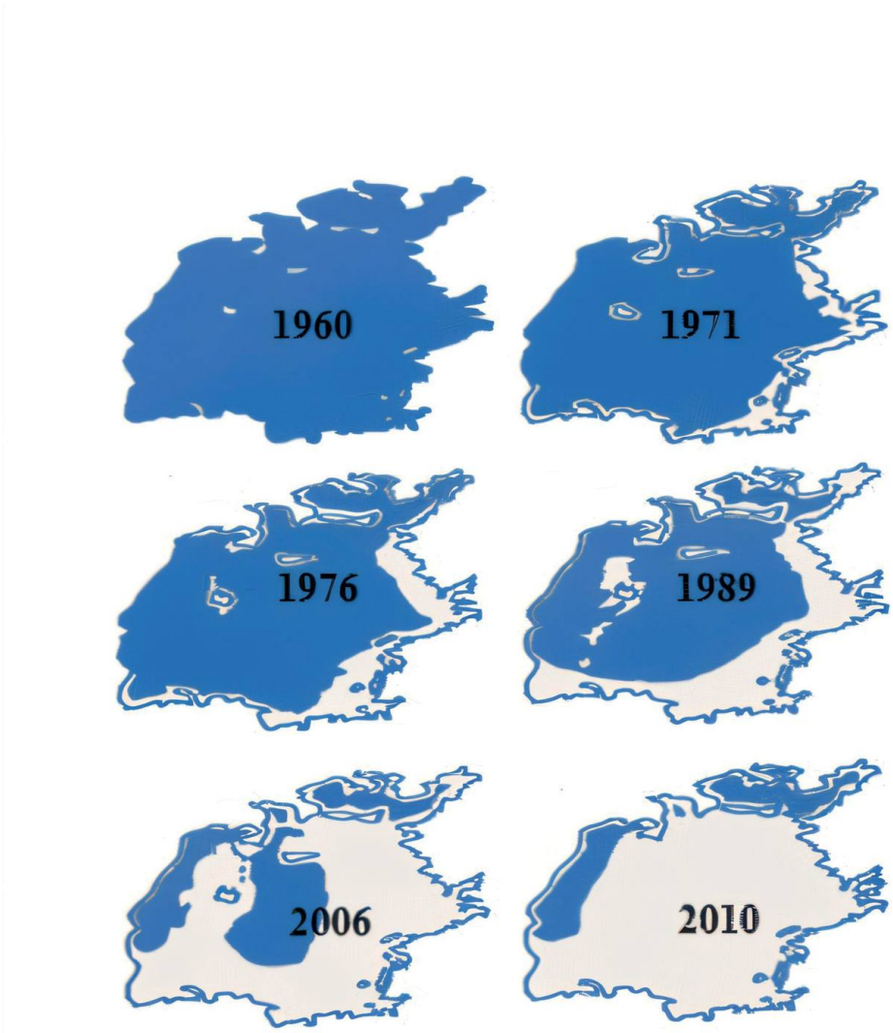

1. **Aral Gölü'nde yaşanan coğrafi olayı tanımlayınız ve bu olayın yaşanmasında etkili olan insan faaliyetlerini yazınız.**

Coğrafi Olay:

Nedenleri:

2. **Aral Gölü'nün kurumasının ekonomi, çevre ve sağlık açısından sonuçlarını aşağıdaki tabloya yazınız.**

Çevresel	Ekonomik	Sağlık

3. **Mekânsal düşünme ve coğrafya öğrenmenin bu tür çevre sorunlarının başka bölgelerde yaşanmasını önlemedeki önemini bir örnek vererek açıklayınız.**

4. **Aral Gölü'nün zamanla küçülmesi ve kuruması örneğinden hareketle, coğrafya öğrenmenin önemi açıklayınız.**

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.9.1.3. Coğrafya biliminin gelişimi hakkında bilgi toplayabilme

a) Coğrafya biliminin gelişimiyle ilgili gerekli bilgilere ulaşmak için hangi araçları kullanacağını belirler.
b) Belirlediği araçları kullanarak coğrafya biliminin gelişimiyle ilgili ihtiyaç duyduğu bilgilere ulaşır.
c) Coğrafya biliminin gelişimiyle ilgili ulaştığı bilgileri doğrular.
ç) Coğrafya biliminin gelişimiyle ilgili doğruladığı bilgileri kaydeder.

COĞ.9.1.3

COĞRAFYA BİLİMİNİN GELİŞİMİ

Coğrafya bilimi, insanlığın yaşadığı çevreyi tanıma isteğiyle ortaya çıkmıştır. İlk Çağ'da Eratosthenes Dünya'nın çevresini hesaplamış ve coğrafya terimini kullanmıştır. Orta Çağ'da İslam coğrafyacıları haritacılık alanında önemli katkılar sağlamıştır. Daha sonraları yeni kıtaların bulunmasıyla coğrafya bilgisi hızla gelişmiştir. Günümüzde ise teknoloji (uydu görüntüleri, CBS) coğrafya biliminin daha bilimsel ve detaylı incelemeler yapmasını sağlamıştır. Coğrafya biliminin gelişmesinde rol oynayan etkenlerde, coğrafyanın anlayışında ve yöntemlerinde her çağda değişimler olmuştur.

Coğrafya Biliminin Tarihsel Gelişimine Katkısı Olan Bazı Kişiler ve Katkıları

Dönem	Önemli Kişi	Katkı
Eski Çağ	Eratosthenes	Coğrafya kavramı ilk kez kullanılmıştır.
Orta Çağ	Harizmi	Matematik ve astronomi alanında çalışmalar yapmıştır.
Yeni Çağ	Piri Reis	Dünya haritası çizmiştir.
Yakın Çağ	Carl Ritter (Karl Ridır)	Beşerî coğrafyanın kurucusu kabul edilir.

1. Coğrafya biliminin gelişimi ile ilgili detaylı bilgiye ulaşmak için hangi kaynakları kullanırsınız?

2. Belirlediğiniz kaynaklardan yararlanarak coğrafya biliminin tarihi çağlara göre gelişimi hakkında detaylı bilgi toplayınız. Topladığınız bilgileri aşağıdaki şemada gösteriniz.

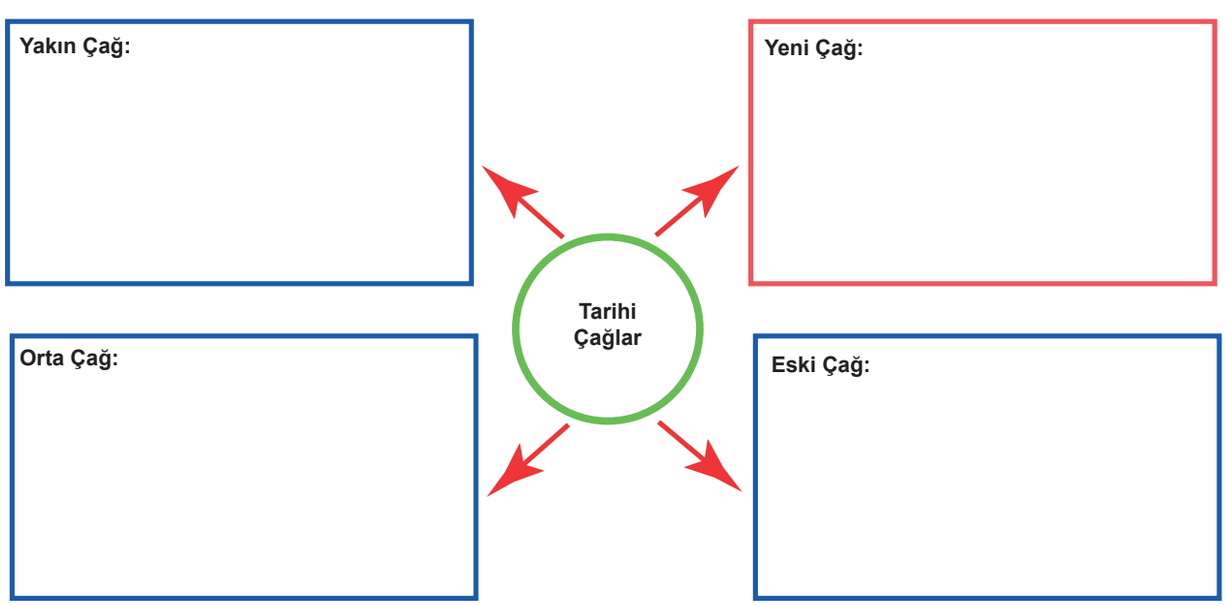

3. **Coğrafya biliminin gelişimi hakkında topladığınız bilgilerin doğruluğunu nasıl kontrol edeceğinizi açıklayınız.**

4. **Coğrafya biliminin gelişimi ile ilgili aşağıdaki tabloda verilen ifadelerde doğru olanları "✓" ile işaretleyiniz. Yanlış olanların ise doğrularını yazınız.**

İfadeler	Doğru	Yanlış Olanların Doğrusu
Von Humboldt (Van Hambolt), Carl Ritter (Karl Ridır), Friedrich Ratzel (Fridık Ratzıl) Yakın Çağ'da coğrafyanın gelişmesinde öncü olmuş bilim insanlarıdır.		
Yeni Çağ'da Avrupa'daki Rönesans ve Reform Hareketleri'nin getirdiği aydınlanma ve sömürgecilik hareketleri coğrafyanın gelişmesinde rol oynamıştır.		
Dünya'nın şekli ve boyutları, koordinat sistemi, yönlerin belirlenmesi Yakın Çağ'da ele alınan başlıca konular olmuştur.		
Yeni Çağ'da Pîrî Reis gibi denizciler coğrafyanın gelişmesinde öncü olmuştur.		
Cumhuriyet Dönemi'nde Besim Darkot, Faik Sabri Duran, Reşat İzbırak, Sırrı Erinç gibi bilim insanları coğrafya bilimine önemli katkılarda bulunmuştur.		
Orta Çağ, coğrafya biliminin yöntemlerinin oluşturulduğu, coğrafyanın konuları ve bölümlerinin bugünkü şeklini aldığı dönem olmuştur.		
Eratosthenes, Amasyalı Strabon ve İskenderiyeli Batlamyus Yeni Çağ'daki en önemli coğrafyacılar olmuştur.		

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.9.2.1. Harita uygulamaları yapabilme

a) Haritaya ait bileşenlerden yararlanarak haritaları okur.
b) Haritaya ait bileşenlerden yararlanarak haritadaki olay, olgu ve mekânlar arası ilişkileri çözümler.
c) Haritada yer alan olay, olgu veya mekânların özellik, konum, dağılış ve ilişkileri ile değişim ve/veya harita türüne ilişkin çıkarım yapar.
ç) Harita yapım aşamalarını kullanarak harita oluşturur.

COĞ.9.2.1

Türkiye Nüfus Dağılışı ve Yoğunluğu Haritası

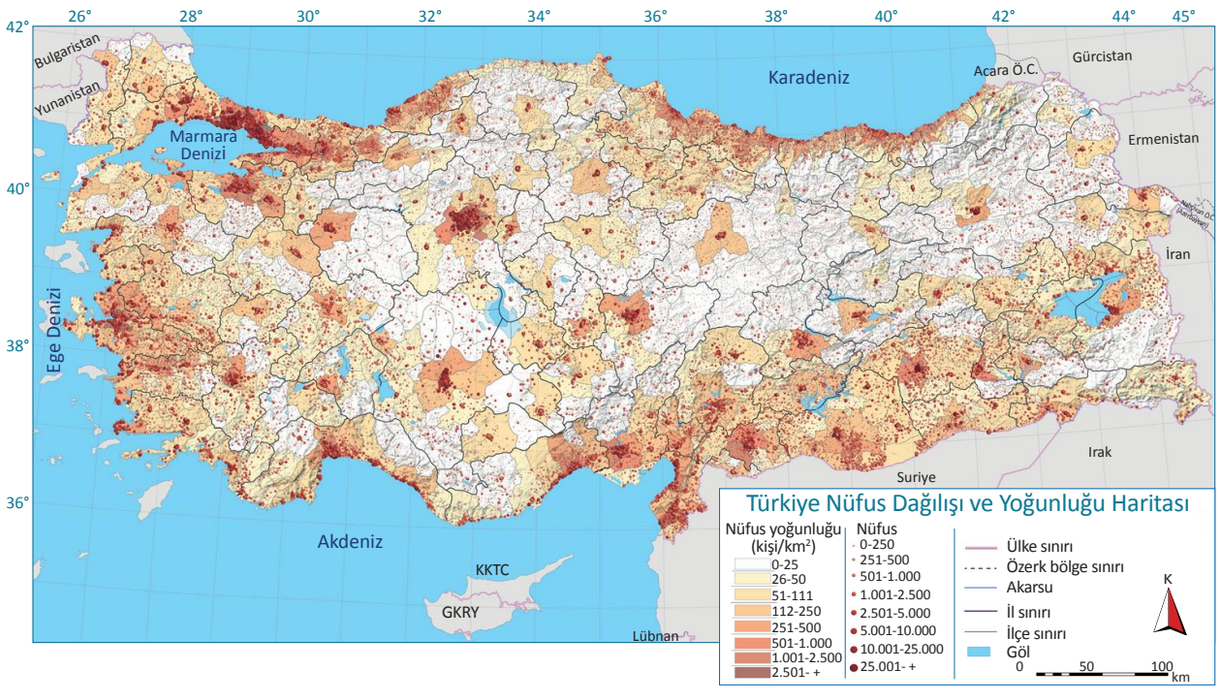

1. Haritaların bileşenleri başlık, ölçek, lejant, yon oku ve coğrafi koordinatlardır. Bu bileşenlerden yararlanarak aşağıdaki soruları cevaplayınız.

a) Bu haritadan ne amaçla yararlanılabileceğini yazınız.

b) Harita üzerinde 1cm ile gösterilen uzunluğun gerçekte kaç km olduğunu nasıl belirleyeceğinizi yazınız.

c) Bu haritanın lejantının haritada nerede bulunduğunu ve ne anlam ifade ettiğini yazınız.

ç) Haritanın en kuzeyinin ve en batısının kesiştiği alanın koordinatlarını yazınız.

d) Türkiye'nin en doğusu ile en batısı arasındaki zaman farkını hesaplayınız.

2. Haritayı inceleyiniz ve nüfusun yoğun olduğu 3 yer yazınız. Bu yerlerde nüfus yoğunluğuna neden olan ortak özellikleri açıklayınız.

	Yerler	Ortak Özellikler
1		
2		
3		

3. Kıyılar ile iç kesimler arasında nüfus dağılışı ve yoğunluğu bakımından nasıl fark vardır? Açıklayınız.

4. Haritadan yararlanarak aşağıdaki tabloyu tamamlayınız.

Bu haritanın türünü yazınız.	Nüfusun dağılışı üzerinde etkili olan üç özellik yazınız.	Haritadan ulaşılabilecek bir sonuç yazınız.

5. Tabloda Türkiye'deki başlıca tuz işletmelerinin bulunduğu yerler verilmiştir.

Deniz tuzu	Kaya tuzu	Göl tuzu
İzmir (Çamaltı) Balıkesir (Ayvalık)	Çankırı Çorum Nevşehir Yozgat Erzurum Kars Iğdır	Tuz Gölü çevresi Acıgöl çevresi

Türkiye'deki başlıca tuz işletmeleri haritası oluşturunuz. Oluşturduğunuz haritanın türünü yazınız.

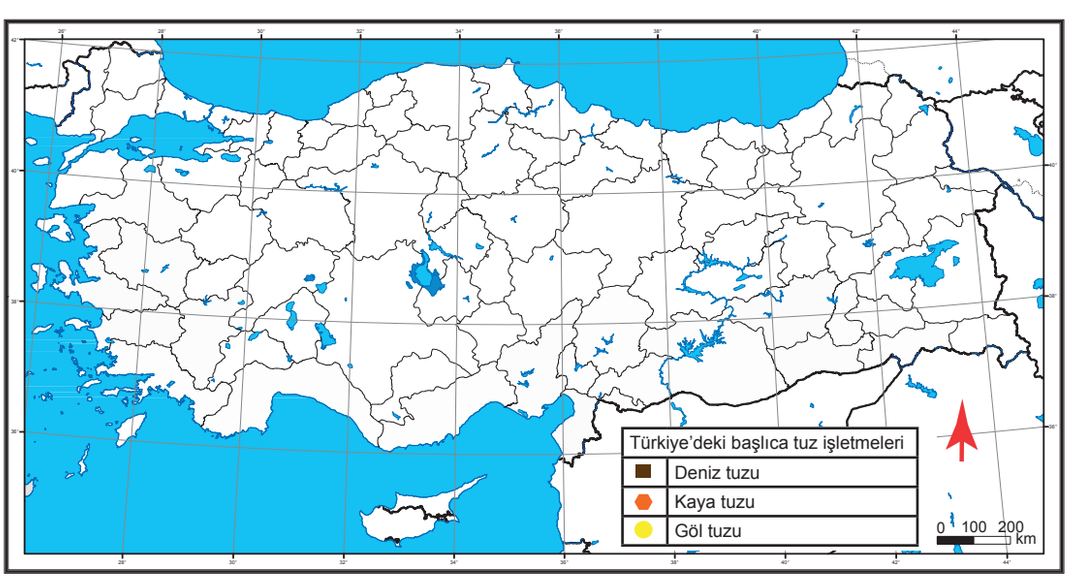

Haritanın türü:

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.9.2.2. Türkiye’nin konum özelliklerini algılayabilme

a) Türkiye’nin konum özelliklerini belirler.
b) Türkiye’nin konum özelliklerini görselleştirir.
c) Türkiye’nin konum özelliklerini özetler.

COĞ.9.2.2

TÜRKİYE'NİN KONUM ÖZELLİKLERİ

Aşağıda iki farklı Türkiye haritası verilmiştir.

TÜRKİYE MÜLKİ İDARE BÖLÜMLERİ HARİTASI

TÜRKİYE FİZİKİ HARİTASI

1. **Bu haritalardan yararlanarak aşağıdaki özelliklerin Türkiye'nin mutlak veya göreceli konumundan hangisiyle ilgili olduğunu belirleyiniz ve ilgili sütunu (✔) ile işaretleyiniz.**

Özellikler	Mutlak Konum	Göreceli Konum
Türkiye, Ekvator'a göre kuzey yarım kürede (36°-42° kuzey paralelleri) yer alır.		
Türkiye, Asya ve Avrupa kıtalarını birbirine bağlayan bir konuma sahiptir.		
Türkiye, Orta Doğu ve Kafkasya'daki zengin enerji kaynaklarını Avrupa'ya taşıyan boru hatlarının geçtiği bir enerji koridoru konumundadır.		
Türkiye'nin doğusu ile batısı arasında yaklaşık 76 dakikalık bir yerel saat farkı bulunur.		
Türkiye Karadeniz, Ege Denizi ve Akdeniz ile çevrili bir yarımada konumundadır.		
Türkiye, tarihi boyunca birçok medeniyete ev sahipliği yapmış bir ülkedir.		
Türkiye, başlangıç meridyenine göre doğu yarım kürede (26° - 45° doğu meridyenleri) yer alır.		
Türkiye, kıtalar arası ticaret yollarının kesişim noktasında yer alması nedeniyle ekonomik olarak da büyük bir avantaja sahiptir.		
Türkiye'nin orta enlemlerde yer alması, Türkiye'de dört mevsimin belirgin olarak yaşanmasını sağlar.		
Türkiye, haziran, temmuz ve ağustos aylarında yaz mevsimini yaşarken aralık, ocak ve şubat aylarında kış mevsimini yaşar.		

2. **Aşağıdaki harita üzerinde Türkiye'nin konum özelliklerini gösteriniz.**

(Türkiye'nin en uç noktalarından geçen paralel ve meridyenleri çizerek gösteriniz. Etrafındaki denizlerin ve ülkelerin adlarını yazınız. Avrupa ve Asya kıtalarında yer alan bölümlerini harita üzerinde yazarak gösteriniz.)

3. **Türkiye'nin göreceli konumunun üç özelliğini yazınız.**

4. **Bu üç özellikten birini seçiniz. Seçtiğiniz özelliğin Türkiye ve çevresi üzerindeki etkilerini yazınız.**

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.9.2.3. Mekânsal bilgi teknolojilerini oluşturan bileşenleri çözümleyebilme

a) Mekânsal bilgi teknolojilerini oluşturan bileşenleri belirler.
b) Mekânsal bilgi teknolojilerini oluşturan bileşenler arasındaki ilişkileri belirler.

COĞ.9.2.3

MEKÂNSAL PLANLAMA

Bir belediye, şehirdeki trafik yoğunluğunu azaltmak için yeni yollar yapmak istemektedir. Bunun için uydu görüntüleri, GPS verileri ve Coğrafi Bilgi Sistemleri (CBS) kullanılarak analizler yapılmıştır. Analizler sonucunda toplanan veriler bilgisayar ortamında işlenerek yeni yolların yapılacağı en uygun güzergâhlar belirlenmiştir.

1. Belediyenin bu çalışmada yararlandığı coğrafi bilgi sistemi bileşenlerini coğrafi bilgi sistemi bileşenlerinin özellikleri ile aşağıdaki tabloda doğru olarak eşleştiriniz.

Coğrafi Bilgi Sistemi Bileşenlerinin Özellikleri	Coğrafi Bilgi Sistemi Bileşenleri				
	Donanım	Veri	Kullanıcı	Yazılım	Yöntem
Belediye çalışanlarının mekânsal sorunlara çözüm üretmek için CBS'nin diğer bileşenlerini organize etmesi					
Uydu görüntüleri, hava fotoğrafları, anketler gibi çeşitli kaynaklar ve saha araştırmalarından yeni yolların yapılacağı güzergâhlar ile ilgili bilgi toplanması					
Yeni yolların güzergâhları ile ilgili toplanan bilgilerin nasıl kullanılacağının belirlenmesi					
Toplanan bilgilerin akıllı telefon, tablet, bilgisayar ve buna bağlı teknolojik araçlar ile analiz edilmesi					
Coğrafi verileri işlemek ve kaydetmek, harita üretmek, sorgulama ve analiz yapmak için çeşitli programların kullanılması					

2. Mekânsal bilgi teknolojilerinin en önemli unsurlarından biri "insan (kullanıcı/uzman)" bileşenidir.

Yukarıda verilen senaryoyu dikkate alarak uzman/kullanıcı unsurunun; donanım, yazılım, veri ve yöntem bileşenlerinin her biriyle olan ilişkisini ve bu bileşenleri nasıl yönlendirdiğini örneklerle açıklayınız.

İnsan – Veri İlişkisi:

İnsan – Donanım ve Yazılım İlişkisi:

İnsan – Yöntem İlişkisi:

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.9.3.1. Hava olaylarının günlük hayata etkisini gözleme dayalı tahmin edebilme

a) Hava olaylarıyla ilgili deneyim, gözlem, veri ve/veya coğrafi temsillere dayalı elde ettiği bilgilerin günlük hayata etkilerini ilişkilendirir.
b) Hava olaylarıyla ilgili deneyim, gözlem, veri ve/veya coğrafi temsillere dayalı elde ettiği bilgilerin günlük hayata etkilerine ilişkin çıkarım yapar.
c) Hava olaylarıyla ilgili deneyim, gözlem, veri ve/veya coğrafi temsillere dayalı elde ettiği bilgilerin günlük hayata etkilerine ilişkin yargıda bulunur.

COĞ.9.3.1

HAVA OLAYLARININ ETKİSİ

Ahmet, yaşadığı yerin 5 günlük hava durumu verilerini Meteoroloji Genel Müdürlüğünün (MGM) genel ağ adresinden elde ederek aşağıdaki tabloyu oluşturmuştur.

TARİH	TAHMİN EDİLEN						
	Hadise	Sıcaklık (°C)		Nem (%)		Rüzgar (km/sa)	
		En Düşük	En Yüksek	En Düşük	En Yüksek	Yön	Hız
07 Mayıs Perşembe		6	18	44	90		8
08 Mayıs Cuma		8	20	35	70		5
09 Mayıs Cumartesi		10	22	39	88		9
10 Mayıs Pazar		10	22	48	96		12
11 Mayıs Pazartesi		10	23	54	93		8

1. Aşağıdaki tabloda verilen hava olaylarının ulaşım, giyim ve tarımsal faaliyetlerin günlük hayata etkilerine birer örnek veriniz.

Hava olayı	Günlük Hayata Etkisi		
	Ulaşım	Giyim	Tarım
Karlı ve fırtınalı hava			
Güneşli hava			
Yağmurlu hava			

2. Tablodaki hava durumu verilerinden hareketle aşağıdaki soruları cevaplayınız.

a) Hangi günün dışarda zaman geçirmek için daha uygun olduğunu nedenleri ile açıklayınız.

b) Hafta sonu dışarı çıkmak isteyen insanların ne tür önlemler alabileceğini gerekçeleri ile yazınız.

3. Aşağıdaki ipuçlarından yararlanarak hava olayları bulmacasını çözünüz.

1. İnsanların, yaşadıkları doğal ortamdaki gözlemlerine ve tecrübelerine dayanarak yıllar boyunca elde ettiklerini içeren takvimlerdir.
2. Atmosferdeki su buharının yoğunlaşarak yeryüzüne düşmesiyle oluşur.
3. Atmosferdeki su buharıdır.
4. Halk takvimine göre şubat sonu ve mart başında birer hafta arayla havaya, suya ve toprağa düştüğü varsayılan sıcaklık artışlarıdır.
5. Yüksek basınç alanlarından alçak basınç alanlarına doğru yeryüzüne göre yatay doğrultuda olan hava hareketleridir.
6. Atmosferi oluşturan gazların belli bir ağırlığı vardır. Bu gazların birim yüzeye uyguladığı kuvvettir.
7. Yağışların belirli bir bölgede uzun süre boyunca normalin çok altında kalması durumudur.
8. Atmosfer basıncını ölçen alettir.

B	A	R	O	M	E	T	R	E	K	J	L	Y	R	T
A	H	A	L	K	T	A	K	V	İ	M	İ	A	Ü	Z
S	O	E	E	R	T	Y	U	I	O	P	A	Ğ	Z	C
I	Z	T	C	V	B	N	M	A	S	E	G	M	G	E
N	K	U	R	A	K	L	I	K	R	T	M	U	A	M
Ç	F	I	R	T	I	N	A	O	P	L	U	R	R	R
Y	A	S	D	F	G	H	J	K	L	Ş	R	A	I	E
T	C	V	B	N	M	O	V	E	R	T	T	N	I	Z
F	G	H	J	K	L	Ş	I	U	Y	T	E	A	O	T
V	B	N	E	M	V	E	R	T	Y	U	V	S	P	C

4. Hava olaylarını takip etmenin insanların günlük yaşamı üzerindeki etkileri hakkında düşüncelerinizi yazınız.

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.9.3.2. İklim sisteminin bileşen ve değişkenlerini çözümleyebilme

a) İklim sisteminin bileşen ve değişkenlerini belirler.
b) İklim sistemine ait değişkenler arasındaki ilişkileri belirler.

COĞ.9.3.2

İKLİM SİSTEMİNİ ANLAMAK

Aşağıda iklim sisteminin bileşenleri ile ilgili görseller verilmiştir.

1. Görsellerin altındaki boşluğa görselin ilişkili olduğu iklim bileşenin adını yazınız.

.....

.....

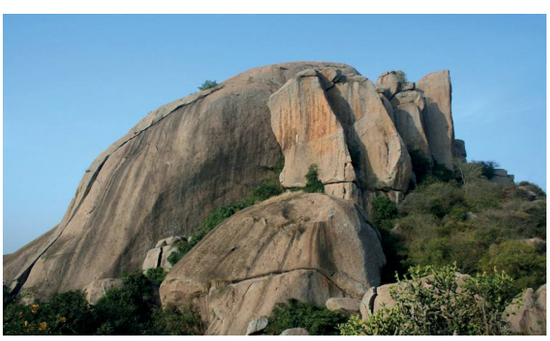

.....

.....

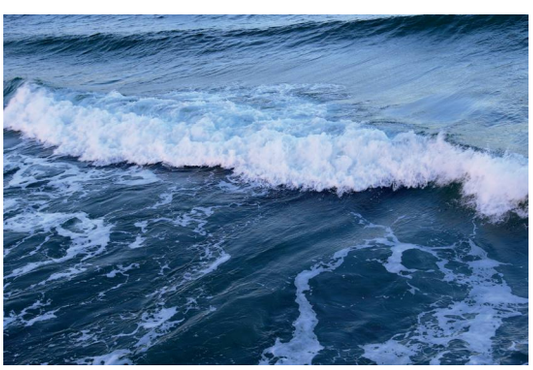

.....

2. Bu bileşenlerin birbirleriyle etkileşimini ve iklim sistemine etkisini açıklayınız.

SAHRA ÇÖLÜ

Büyük Sahra Afrika'nın kuzeyinde yer alan, 9 milyon km² büyüklüğünde olan dünyanın en büyük sıcak çölüdür. Atlas Okyanusu kıyılarından Kızıldeniz kıyılarına kadar uzanır. Yaklaşık olarak Afrika'nın %30'u kadardır. Bu büyüklük neredeyse Amerika Birleşik Devletleri'nin yüzölçümüne yakındır.

Sahra Çölü'nün bazı yerlerine 10 yıl boyunca yağmur düşmediği olur. Bu durum yağışlarla yıkanıp gitmeyen minerallerin çölün zemininde birikmesini ve çölün mineraller açısından çok zengin olmasını sağlamıştır. Mineral bakımından zengin bu tabaka rüzgârlarla dünyanın dört bir yanına dağılarak buradaki toprakları da zenginleştirir. Örneğin Amazon'daki tropikal yağmur ormanlarına ulaşır ve burada toprağın mineral içeriğini zenginleştirir.

Kuzey ve Orta Afrika Fiziki Haritası

Sahra Çölü ile İlgili Bilgi Kartları

Oluşumunda Etkili Faktörler
- Dinamik yüksek basınç kuşağı
- Alçalıcı hava hareketleri
- Nem azlığı
- Kara içi özellikleri
- Dünya'nın günlük hareketi

İklim Özellikleri
- Yıllık yağış miktarı 200 mm'den az
- Gündüz çok sıcak
- Gece soğuk
- Günlük sıcaklık farkı fazla
- Buharlaşma fazla
- Nem oranı düşük

Bitkiler
- Hurma ağaçları
- Kaktüs türleri
- Kurakçıl çalılar

Bulunduğu Ülkeler
- Cezayir
- Libya
- Mısır
- Tunus
- Fas
- Moritanya
- Mali
- Nijer
- Çad
- Sudan

Hayvanlar
- Deve
- Çöl tilkisi
- Akrep
- Yılan
- Kertenkele

3. **İklim sistemi değişkenlerinin Sahra Çölü'nün iklimi üzerindeki etkilerini açıklayınız.**

4. **Sahra Çölü'nde günlük sıcaklık farklarının yüksek olmasının nedeni nedir? Bu durumun biyosfer üzerindeki etkisini açıklayınız.**

5. **Dinamik yüksek basınç özelliklerinin Sahra Çölü'nün oluşumu üzerindeki etkisini açıklayınız.**

6. **Sahra Çölü'nde etkili olan iklim değişkenlerinin (sıcaklık, basınç, rüzgâr, nemlilik ve yağış) doğal ve beşerî unsurlar üzerindeki etkilerini açıklayınız.**

Doğal Unsurlar Üzerindeki Etkileri	Beşerî Unsurlar Üzerindeki Etkileri

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

COĞ.9.3.3. Türkiye ve dünyadaki farklı iklim türlerine sahip yerlerin iklim verilerini kullanarak tablo, grafik, şekil ve/veya diyagram hazırlayabilme

a) Türkiye ve dünyadaki farklı iklim türlerine sahip yerlerin iklim verilerini kullanarak oluşturacağı tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramın amacını belirler.
b) Türkiye ve dünyadaki farklı iklim türlerine sahip yerlerin iklim verilerini kullanarak oluşturacağı tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramın türü için gerekli olan araç gereci belirler.
c) Türkiye ve dünyadaki farklı iklim türlerine sahip yerlerin iklim verilerini toplar.
ç) Türkiye ve dünyadaki farklı iklim türlerine sahip yerlerin iklim verilerini sınıflandırır.
d) Türkiye ve dünyadaki farklı iklim türlerine sahip yerlerin iklim verilerini tablo, grafik, şekil ve/veya diyagram şeklinde görselleştirir.
e) Türkiye ve dünyadaki farklı iklim türlerine sahip yerlerin iklim verilerini kullanarak görselleştirdiği tablo, grafik, şekil ve/veya diyagramı amacına uygun kullanır.

COĞ.9.3.3

İKLİM VERİLERİNİ KULLANMAK

Aşağıdaki tablolarda Türkiye'de farklı iklim türlerinin görüldüğü üç ilin iklim özellikleri ile ilgili sayısal bilgiler verilmiştir.

ANTALYA	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Ölçüm Periyodu (1930 - 2025)													
Ortalama Sıcaklık (°C)	10,1	10,7	12,9	16,4	20,7	25,4	28,6	28,5	25,3	20,6	15,6	11,7	18.9
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	15,0	15,6	18,0	21,4	25,7	30,8	34,2	34,1	31,2	26,6	21,4	16,7	24.2
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	6,1	6,4	8,1	11,3	15,3	19,7	22,9	22,9	19,6	15,4	10,9	7,7	13.9
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	4,9	5,7	6,7	7,9	9,7	11,1	11,7	11,1	9,7	7,8	6,3	4,8	8.1
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	12,36	10,35	8,53	6,44	5,18	2,53	0,54	0,55	1,71	5,38	7,48	11,91	73.0
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (mm)	225,5	148,1	90,8	48,5	33,3	10,7	4,7	4,3	16,7	70,6	127,7	250,9	1031.8

RIZE	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Ölçüm Periyodu (1927 - 2025)													
Ortalama Sıcaklık (°C)	6,9	6,8	8,2	11,7	16,0	20,4	22,9	23,3	20,4	16,5	12,4	8,8	14.5
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	10,7	10,8	12,0	15,5	19,4	23,6	26,0	26,6	24,1	20,5	16,6	12,9	18.2
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	3,9	3,7	5,0	8,4	12,7	16,8	19,7	20,1	17,0	13,2	9,2	5,8	11.3
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	2,2	3,1	3,6	4,6	5,6	6,6	5,4	5,2	5,0	4,2	3,0	2,2	4.2
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	14,52	14,15	15,65	14,52	14,25	13,97	13,66	14,13	14,61	14,76	13,34	14,01	171.6
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (mm)	231,2	186,1	159,8	97,6	96,5	133,9	150,9	193,1	256,6	293,8	250,4	241,8	2291.7

ERZİNCAN	Ocak	Şubat	Mart	Nisan	Mayıs	Haziran	Temmuz	Ağustos	Eylül	Ekim	Kasım	Aralık	Yıllık
Ölçüm Periyodu (1928 - 2025)													
Ortalama Sıcaklık (°C)	-2,8	-1,1	4,1	10,7	15,6	19,9	23,8	24,0	19,2	12,5	5,7	-0,1	11.0
Ortalama En Yüksek Sıcaklık (°C)	1,8	3,8	9,6	16,9	22,3	27,1	31,5	32,1	27,5	20,0	11,7	4,5	17.4
Ortalama En Düşük Sıcaklık (°C)	-6,8	-5,3	-0,7	4,8	8,8	12,3	15,6	15,5	11,0	5,9	0,8	-3,9	4.8
Ortalama Güneşlenme Süresi (saat)	3,0	4,1	5,0	6,0	7,5	9,8	10,8	10,2	8,7	6,5	4,5	2,9	6.6
Ortalama Yağışlı Gün Sayısı	9,39	8,80	11,45	12,67	13,96	8,77	3,36	2,41	4,24	8,14	8,35	9,37	100.9
Aylık Toplam Yağış Miktarı Ortalaması (mm)	27,6	29,9	43,0	52,8	53,5	30,7	12,4	6,9	15,5	38,5	35,4	28,4	374.6

1. Bu veriler kullanılarak oluşturulacak iklim grafiklerinin <u>temel amacı</u> aşağıdakilerden hangisi olabilir?

A) İllerin iklim özelliklerini kolayca açıklanabilir hâle getirmek için görselleştirmek
B) İllere ait iklim değişkenlerinde yıllara bağlı meydana gelen değişimleri görebilmek
C) İllerin iklim özelliklerinin biyoçeşitliliğe etkisini harita üzerinde gösterebilmek
D) İllerin 15 günlük hava durumları hakkında detaylı bilgiye sahip olmak
E) İllerin iklim özelliklerinin beşerî faaliyetler üzerindeki etkenlerini açıklayabilmek

2. Bu verileri grafik ile göstermek için gerekli araçları seçiniz. (Birden fazla seçim yapabilirsiniz).

- ☐ Renkli kalemler
- ☐ Cetvel
- ☐ Hesap makinesi
- ☐ Milimetrik kâğıt
- ☐ Termometre

3. Bu illerin iklim grafiklerini çizmek için hangi verilere ihtiyaç olduğunu tablodan belirleyerek aşağıdaki alana yazınız.

4. Aşağıdaki alana iklim özellikleri verilen illerden seçtiğiniz birinin iklim grafiğini çiziniz.

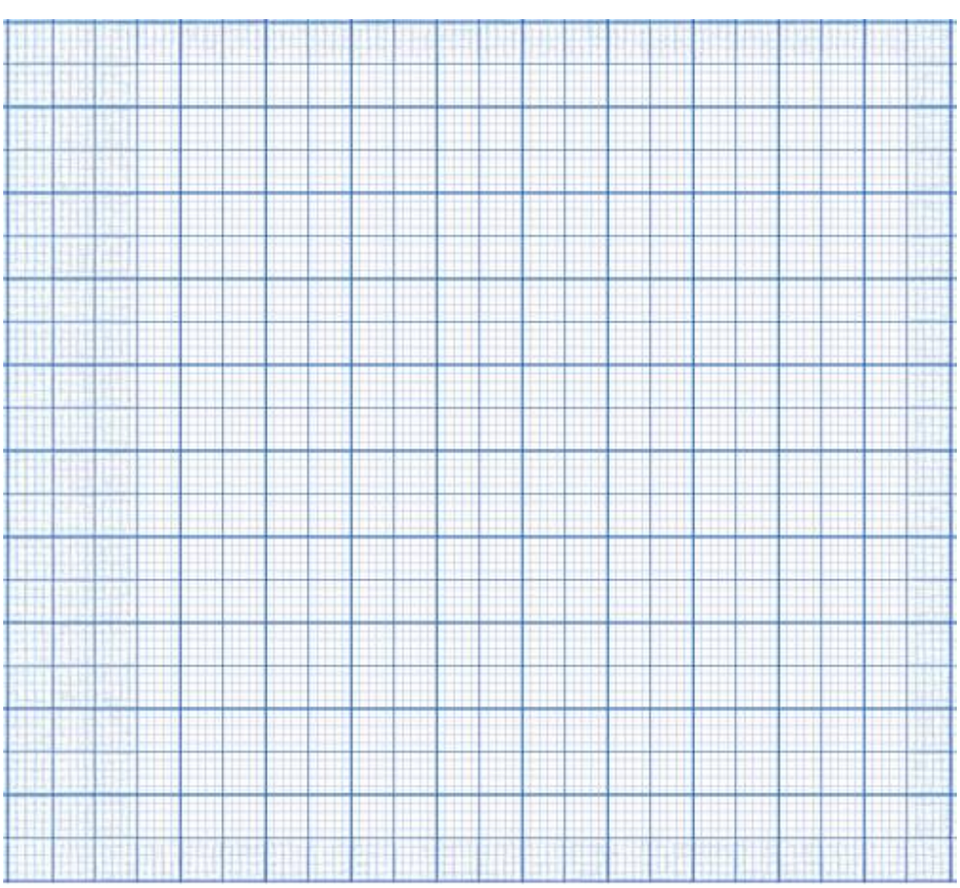

5. Oluşturduğunuz grafiğe göre aşağıdaki soruları cevaplayınız.

a) Ortalama sıcaklığın en yüksek olduğu ay hangisidir?

b) Aylık toplam yağış miktarının en çok olduğu mevsim hangisidir?

c) Aylık toplam yağış miktarı ortalaması en fazla olan ay hangisidir?

ç) Ortalama sıcaklığın en düşük olduğu ay hangisidir?

d) En kurak mevsim hangisidir?

e) En soğuk ayın ortalama sıcaklığı ne kadardır?

f) Yıllık toplam yağış miktarı kaç milimetredir?

g) Grafik hangi iklim türüne aittir?

h) En yüksek sıcaklık ile en düşük sıcaklık arasındaki fark kaç derecedir?

ı) Kış mevsiminde don olayı görülebilir mi? Neden?

NOTLAR

Cevap anahtarına ulaşmak için karekodu okutunuz.

YAZILI PUSULASI

Çözümlere buradan ulaş

9. Sınıf Coğrafya Öğrenme Etkinlikleri Seti 2. Bölüm (2026-2027)

Telefonunun kamerasıyla ilgili QR kodunu okut.
Ekrandan okuyorsan QR koduna dokunabilirsin.

CEVAP VE ÇÖZÜMLER

Yazılı cevaplar ve çözüm sayfası
Ücretsiz erişim

VİDEO ÇÖZÜMÜ

Bu PDF’nin ilgili videosu ve durumu
Premium videolar uygulamada açılır

Video henüz eklenmediyse sağdaki sayfada belirtilir.
Video sonradan eklendiğinde aynı QR kodu kullanılabilir.

Bu erişim kartı Yazılı Pusulası tarafından eklenmiştir.
Önceki soru ve cevap sayfaları değiştirilmemiştir.
kaynaklar.net